

Berättelse för levande blev ett sätt att acceptera döden

I oktober 1997 omkom fotograf Ewa Stackelbergs man, tillsammans med fyra andra svenskar, i en flygolycka i Costa Rica. Efter några veckor, innan kroppen anlände hem, kom det som hittats på olycksplatsen: hans portmonnä, några toalettartiklar, cd-spelaren med en skiva i. Den krossade kameran med alla glasbitar låg ordentligt inpackad i en plastpåse tillsammans med jord från marken där han fallit.

– Det doftade fukt och tropisk förmultning. För att försöka hantera min desperation tog jag de trasiga kameradelarna och gjorde en bild. Först långt efteråt förstod jag att den skulle bli början på en berättelse, säger Ewa Stackelberg.

»Berättelse för levande«, utgiven av förlaget Journal (även i en engelsk upplaga, »Tale for the living«) är en serie bilder, färgfotogram, framställda utan kamera på ljuskänsligt papper. De kompletteras med korta dagboksanteckningar:

*den mardrömmen har inget namn, paniken, kroppens förlamning, där knappt munnen är vid liv för att tillåta några svaga andetag, och ändå, ändå! måste överleva ... mina pojkar, våra kärleksbarn, det är inte sorg, det är desperation ... var är du?
jag kastas tillbaka till smärtan vid barnens födelse, kroppens minne av värkarna blir min enda trygghet, för själens smärta kommer också i vågor ...*

Arbetet, som tog drygt två år, var ett sätt att till något konstruktivt förvandla den energi som annars tog sig uttryck i vrede och förtvivlan.

– När bilden låg på pappret hade jag lagt en bit av smärtan ifrån mig. Det kändes som ett privilegium att ändå ha ett sätt som jag kunde uttrycka mig på.

Men utan professionell hjälp hade Ewa och hennes två barn inte kommit igenom sorgen. Psykologhjälp ordnades omedelbart genom mannens arbetsgivares försorg.

– Jag hade aldrig orkat arrangera detta själv, men efteråt förstod jag hur viktigt det var att jag under en längre tid ef-

Bilderna är framställda utan kamera på ljuskänsligt papper. Slumpen formar mönstret! Den första bilden i serien blev delar av mannens krossade kamera.

ter min mans död fick gå i regelbunden terapi.

Boken avslutas med en epilog av författaren och konstkritikern John Berger, där han säger:

»Hur lever de levande med de döda? Innan kapitalismen avhumaniserade samhället inväntade alla levande människor de dödas erfarenhet. Den var deras

yttersta framtid. I sig själva var de levande ofullbordade. Sålunda var levande och döda ömsesidigt beroende av varandra. Alltid. Först den unikt nutida sortens jagförhållande har avbrutit denna ömsesidiga avhängighet. Med förfärliga följder för de levande, som nu tänker på de döda som *de utplånade*.«

Kristina Räf